

GRAĐANIN SVETA

GODINA I, BROJ I

NOVEMBAR 2011. GODINE

Kreativne aktivnosti škole

Kreativnost u službi obrazovanja

Razvojni plan Gimnazije „Ruđer Bošković” obuhvata koncepcijska rešenja principa (kurikulum) po kojima se obrazovni proces, između ostalog, zasniva na participativnim, kooperativnim, aktivnim i iskustvenim metodama nastave i učenja.

Tragajući za načinima da se proces učenja učini privlačnijim, motivacija za učenje pomeri sa ocene i istraživački duh otkrije u svakom detetu, u Obrazovnom sistemu „Ruđer Bošković” pokrenut je program „Kreativne aktivnosti škole (KAŠ)” kao forma eksperimentalne edukacije zasnovane prvenstveno na iskustvenom učenju.

Koncept iskustvenog učenja podrazumeva mogućnost da učenici iskoriste svoja predznanja, da se aktivno angažuju, da steknu i/ili artukulišu lični doživljaj problema, da analiziraju svoje doživljaje i iskustva, da ih kritički sagledaju, da razmene iskustva i ideje sa drugima, da daju odgovarajuća značenja doživljajima, da steknu nova znanja i veštine koja mogu da upotrebe u konkretnim životnim situacijama i/ili nastave da se u budućnosti bave nekim od ponuđenih sadržaja.

Ciljevi KAŠ programa su: razvijanje kritičkog mišljenja, širenje dijapazona interesovanja, razvijanje saznanje radoznalosti i ljubavi prema znanju, podrška razvoju lične odgovornosti i inicijative, podrška izgradnji ličnog identiteta, ovladavanje osnovnim konceptima naučne metodologije kroz samostalna istraživanja društvenih fenomena uz pomoć odraslih, oslobađanje i razvijanje kreativnih potencijala, jačanje kompetencija za naučni objektivni pristup stvarnosti.

U okviru KAŠ programa rodila se ideja o pokretanju mesečnog elektronskog glasila koji bi predstavljao intelektualni poligon za artikulisanje interesovanja i rezonovanja učenika. Pored inicijalnih rubrika (aktuelnosti, interesantna mesta, istorijski kutak, jezičke zavrslame, preporučujemo, retrospektiva) trudićemo se da svaki naredni broj obogatimo novim interesantnim sadržajima.

Pred vama je je prvi (pilot) broj elektronskog časopisa učenika Gimnazije „Ruđer Bošković” – *Gradanin sveta*.

U ovom broju:

Aktuelnosti Nesvrstani - pedeseta obljetnica <i>Ana Macanović</i>	3
Aktuelnosti Evropski dan jezika <i>Jovana Bošković</i>	5
Interesantna mesta Drezden <i>Milana Pejnović</i>	7
Istorijski kutak Interesantni istorijski podaci <i>Luka Bojčić</i>	9
Jezičke zavrslame Turcizmi <i>Jovana Bošković</i>	10
Preporučujemo „Lovac na zmajeve” i „Sto godina samoće” <i>Ana Macanović</i>	11
Retrospektiva Kratkometražni film „Da vrisak ne postane tišina” <i>Srđan Barišić</i>	12

Aktuelnosti

Nesvrstani - pedeseta obljetnica

U vreme osnivanja pokreta nesvrstanih ovaj naslov ne bi nikoga začudio, budući da smo živeli u SFRJ, govorili srpskohrvatskim, odnosno hrvatskosrpskim i ubirali plodove socijalističkog samoupravljanja. Ipak, pedeset godina više i pet državnika osnivača manje, učinili su svoje – svet se umnogome izmenio, a o Balkanu i da ne govorimo. Nesvrstani su ipak još uvek tu, brojniji nego ikada, iako su njihovi idejni tvorci već odavno u većim lovištima gde verovatno uživaju u tompusima, kao i za života.

Jubilarna, 50-ta obljetnica pokreta proslavljena je u Beogradu, kako i dolikuje, budući da je u istom čuveni *Non-Aligned Movement* i nastao. Izborili smo se da dobijemo čast da organizujemo pomenutu konferenciju, grad je bio pod opsadom tokom dva dana, a stotina delegacija je raspravljala o ciljevima pokreta, isključujući sve one najbitnije stvari, da ne bi slučajno Srbija, koja ima samo status posmatrača, čula nešto što ne bi trebalo – što je sasvim na mestu. Koliko članstva, toliko muzike.

Potpisivanje osnivačke deklaracije pokreta: Naser, Tito i Nehru

Ironiju na stranu, ko su zaista nesvrstani? Početkom šezdesetih godina, hladni rat između SAD-a (NATO pakt) i SSSR-a (Varšavski pakt) bio je na vrhuncu. Politička situacija između Zapada i Istoka bila je zaoštrenija nego ikada, sa brutalnim kapitalizmom sa jedne i nepopustljivim

socijalizmom sa druge strane. Trkalo se u naoružanju, tehnologiji i osvajanju svemira. Treći svetski rat je vrebao iz pozadine. U vremenu posle Drugog svetskog rata, pojavilo se mnogo novih država – bivših kolonija, koje su stale na noge i odlučile da je došlo njihovo vreme. Ipak, nisu mogle stati na stranu bivših kolonizatora kojih su se jedva rešile, a socijalistički režim je bio toliko totalitaristički surov, da ne samo da niko nije hteo da potpadne pod njega, nego su oni, koje je nekako zaobišao, zahvaljivali svim svojim bogovima na tome. I gde je Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija u svemu tome? Zbog čega se udružila sa Trećim svetom, zemljama siromašnim u svemu i zemljama bogatim naftom? Jugoslavija je dugo održavala prisne veze sa Sovjetskim Savezom i njegovim ćerkama-državama, sve do čuvene rezolucije Informbiroa, kada su Sovjeti počeli suviše da se mešaju u politiku SFRJ, i kad je Tito odlučio da kaže Staljinu: „Ne!” Te veze nisu obnovljene još dugo, te nije bilo govora da se priklonimo Istoku. Sa druge strane, jedna socijalistička država nipošto nije mogla da stane na stranu kapitalističke imperije Sjedinjenih Američkih Država.

Rešenje je nađeno baš u budućim nesvrstanim, pojačano saradnjom Tita, Nehrua, najjače političke ličnosti u Indiji, Nasera, predsednika Egipta, predsednika nezavisne Gane, Kwamea Nkruma i Sukarna, prvog predsednika Indonezije. Njih

Nehru, Kwame Nkruma, Naser, Sukarno i Tito

petorica su tvorci ideje o pokretu, koji bi bio alternativa suprotstavljenim stranama, štitić zajedničke interese članica i ostajao van hladnog rata. Sam termin „nesvrstani” skovao je Nehru još 1954. Godinu dana kasnije održana je konferencija u Bandungu na kojoj su zapravo definisani ciljevi budućeg pokreta. Zvanično je rođen 1961. kada je, nakon velikog Titovog angažovanja (mi nesvrstanimi danas možemo zahvaliti... pa, uglavnom samo na Sava centru), održana prva konferencija u Beogradu. Tada su se mnoge države svrstale u novu grupu i sasvim prikladno, dobile titulu „nesvrstanih”.

Samit u Beogradu, 1961. godina.

Te davne 1961. godine u pokretu je bilo 25 zemalja, po 11 iz Afrike i Azije, zajedno sa SFRJ, Kiprom i Kubom. Osnovu pokreta čini takozvanih pet principa miroljubive egzistencije, koje je zapravo prvi smislio kineski premijer. To su sledeći principi: 1) uzajamno poštovanje teritorijalnog suvereniteta i integriteta, 2) uzajamno nenapadanje, 3) uzajamno nemešanje u unutrašnje poslove, 4) jednakost i uzajamna korist, 5) miroljubiva koegzistencija.

Svrha organizacije je da, kako je napisano u Havanskoj deklaraciji iz 1979. osigura „nacionalnu nezavisnost, suverenitet, teritorijalni integritet i bezbednost nesvrstanih zemalja u njihovoj borbi protiv imperijalizma, kolonijalizma, neokolonijalizma, aparthejda, rasizma, uključujući i cionizam i sve oblike strane agresije, okupacije, dominacije, mešanja ili hegemonije, kao i protiv blokove politike”.

Koliko su nesvrstani postali bliski kao organizacija i koliko su se propisanih pravila pridržavali – diskutabilno je. Često su pojedine države bile u drugim savezima – kao Kuba i Indija, koje su dugo sarađivale sa Sovjetskim Savezom.

Problema je bilo i prilikom napada Sovjeta na Avganistan, kada su članice pokreta ostale podeljene po pitanju tog događaja. Nakon završetka hladnog rata činilo se da je i ono malo smisla u pokretu počelo da se gubi, ali on se ipak održao do danas – kada ima čak 111 članica koje svakih nekoliko godina zasedaju i proklamuju međusobni mir i saradnju – iako su rezultati sporni. Budući da je prvobitni uzrok njihovog formiranja uklonjen, nesvrstani su danas okrenuti borbi za ljudska prava i socijalnu pravdu. Bore se protiv rasizma i diskriminacije i za toleranciju, iako ne baš uvek dosledno (u mnogim državama članicama je, na primer, homoseksualizam kažnjiv smrću).

Samit u Beogradu, 2011. godina.

Gde je Srbija u pokretu danas? Posle raspada SFRJ, nijedna od bivših članica nije pokazala naročit interes za pokret – što bi sigurno jako rastužilo Tita – ali su većina njih posmatrači. Srbija je uvidela šansu za promociju svojih potencijala u jubilarnoj konferenciji, pokušala je da uspostavi ekonomsku saradnju sa članicama i uspela da na prikladan način obeleži minula vremena – što bi Josipa bar malo utešilo. Kakav će rezultat svega toga biti – verovatno ćemo uskoro videti. Čak iako on izostane, činjenica da se ideja nesvrstavanja vratila u svoju domovinu bila je vredna pažnje i truda.

Ana Macanović IV/2

Aktuelnosti

Evropski dan jezika

Na inicijativu Saveta Evrope u Strazburu Evropski dan jezika se proslavlja od 2001. godine, 26. septembra u svim delovima Evrope. Cilj obeležavanja je da ukaže i da nam približi jezičke i kulturne razlike.

Od 2001. godine 47 članica Evrope je podstaknuto na učenje različitih jezika, kako u školama tako i van nje, bez obzira na godine. Kada čovek uči jezik, uči i kulturu i običaje određene zemlje. Učenjem jezika osećamo se kao deo zajednice i tako postajemo deo celog sveta. Jezici pružaju mnogo mogućnosti i otvaraju nam mnoga vrata. Strani jezik je izazov kojem treba pristupiti ozbiljno i uložiti mnogo truda. Ali osećaj koji imate kada progovorite na stranom jeziku sa lokalnim stanovništvom je neprocenljiv. Kada učite novi jezik, primete i nove ljude u svoj život.

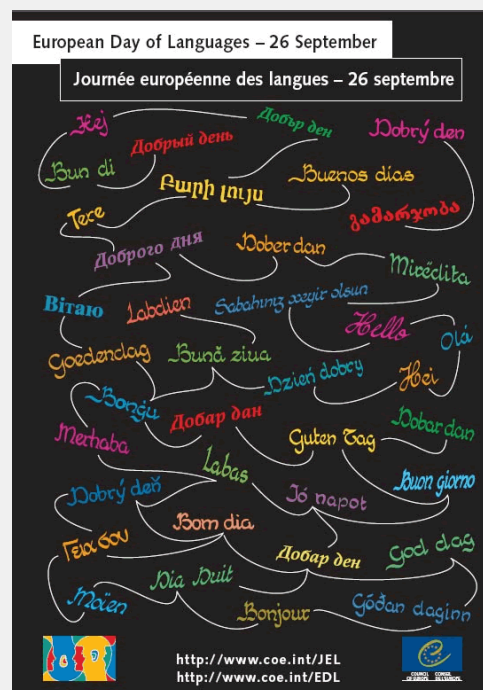
I zato se uvek vodite onom poslovicom: „Koliko jezika znaš toliko vrediš.”

Mi prepoznavamo čuveno načelo Johana Kristofa Adelunga „Piši kao što govoriš, čitaj kao što je napisano” kojim se Vuk rukovodio prilikom sastavljanja ortografskih pravila književnog jezika.

Pravopis našeg jezika sastavljen je tako da svaki glas ima svoje slovo. Nismo samo po tome bili čuveni. Poznato je da lako usvajamo jezike. Jedan od najobrazovanijih ljudi svog vremena, Dositej Obradović, znao je devet jezika. Laza Kostić, znameniti srpski pisac, bio je nadaren za jezike. Sa devetnaest godina je preveo sa engleskog Šekspirove tragedije „Romeo i Julija” i „Otelo”, ali i neka Molijerova dela s francuskog. Sudski ispit posle završneog pravnog fakulteta je polagao kao dvadesetogodišnjak na mađarskom, a doktorsku disertaciju, dve godine kasnije, na latinskom jeziku.

I još jedna zanimljivost koja se tiče srpskog jezika je da je PRESTOLONASLEDNIKOVICA, najduža srpska reč koja ima 22 slova, ušla u Ginisovu knjigu rekorda.

Jovana Bošković IV/3

Evropski dan jezika obeležava se u okviru Dâna evropske baštine

Jezičke različitosti, jezički pluralizam i celoživotno učenja jezika, centralne su teme obeležavanja Evropskog dana jezika u našoj školi.

Pored predstavljanja aktivnosti sekcija srpskog i stranih jezika (engleski, francuski, nemački, španski, italijanski, kineski, latinski, ruski), zatim gustiranja evropskih nacionalnih gurmanskih specijaliteta, već tradicionalno obeležavanje ovog značajnog datuma povremeno je obogaćeno i manje poznatim jezičkim i kulturnim tradicijama zemalja istočne i jugoistočne Evrope (Litvanija, Estonija, Češka, Ruminja, Bugarska, Hrvatska, Crna Gora, Srbija, Makedonija, Albanija, Turska, Grčka, Kipar).

Європа

Evropa

Еўропа

Эўропа

Ewropa

Европа

Eurooppa

Ευρώπη

Euroopa

Europa

Europe

Avrupa

An Eoraip

Eiropa

Európa

Interesantna mesta

Drezden

Većina ljudi bi, kad im se ukaže prilika, voleli da posete neka „zvučna” mesta kao što su Pariz, Rim ili Njujork. Ali postoje i druga mesta koja su takođe interesantna iako nisu tako poznata i popularna.

Jedan od takvih gradova je Drezden, grad u istočnom delu Nemačke. On je četvrti po veličini grad u Nemačkoj i većini ljudi je poznat po tome što je bio potpuno uništen posle bombardovanja 1945. godine.

Danas kada šetate Drezdenom nikada ne biste rekli da su sve te građevine iznova građene. Obnovili su njegov stari izgled u baroknom stilu i potpuno odaje utisak kao iz neke bajke. Grad nije preterano moderan i užurban, više je za opuštanje i odmor, recimo za šetnju pored reke Elbe.

Obležje ovog grada je crkva *Frauenkirche* (Ženska crkva). Ona je takođe bila potpuno uništena i obnovljena iz temelja. Za njenu rekonstrukciju su koristili deo starog kamena, ali su, naravno, morali da dodaju i novog. Kao suvenir možete kupiti kamen koji je bio deo crkve, nešto poput komada Berlinskog zida koje možete nabaviti u Berlinu. Obevezno pogledajte Galeriju starih majstora.

Milana Pejnović II/3

Drezden (nem. *Dresden*)

Glavni je grad nemačke savezne države Saksonije, odnosno slobodne države Saksonije (nem. *Der Freistaat Sachsen*).

Poznat je pod imenom *Firenca na Elbi* (nem. *Elbflorenz*).

Broj stanovnika je 523.058 (2010), dok šira urbana aglomeracija ima 780.561 stanovnika (2008).

Četvrta je po veličini urbana regija u Nemačkoj (posle Berlina, Hamburga i Kelna).

Jedan je od najzelenijih gradova Evrope – šume i parkovi pokrivaju 63 odsto gradskog područja.

Na kraju Drugog svetskog rata, tačnije od 13. do 15. februara 1945. godine, Drezden je bombardovan od strane savezničke avijacije i tom prilikom stradalo je više od 25.000 ljudi, a čak 80 odsto gradskog područja je sruženo sa zemljom.

Restauracija *Frauenkirche* započeta je 1993, a završena 2005. godine.

Mural *Fürstenzug* (Povorka prinčeva) sastavljen je od 25.000 porcelanskih pločica i jedan je od najvećih porcelanskih umetničkih radova na svetu (dugačak 102, a visok 9,5 metara).

Zajednička fotografija učenika drugog razreda Gimnazije „Ruđer Bošković” u palati *Zwinger*, jednom od najvećih znamenitosti Drezdena.

Istorijski kutak

Interesantni istorijski podaci

- U starom Egiptu, kao i u Rimu, porez se uglavnom plaćao u medu.
- U starom Egiptu sveštenici su čupali svaku dlaku sa svog tela, uključujući i obrve i trepavice.
- Egipćani su nakon osvajanja Libije oko 1200. godine p. n. e. kao trofej uzeli oko 13.000 muških polnih organa svojih protivnika.
- Vikinški lideri su pili isključivo iz lobanja svojih neprijatelja.
- Gotovo svi antički gladijatori su bili vegetarijanci.
- Ching Shih, najveći ženski pirat, koja je pod svojom komandom imala stotine brodova i oko 80.000 ljudi, tokom većeg dela života je bila prostitutka.
- Ne postoje nikakvi dokazi da su pirati terali zarobljenike da hodaju i skaču sa daske.
- U srednjovekovnoj Italiji ako bi uhvatili muškarca da ljubi ženu u javnosti, morao bi da se oženi, hteo on to ili ne.
- Leonardo da Vinči je predvideo masovnu upotrebu solarne energije već davne 1447. godine.
- Prosečan životni vek 1900. godine je bio 47 godina.
- Titanik je prvi brod koji je upotrebio S.O.S. signal.
- Među preživelim sa broda Titanik su se našla dva psa.
- Titanik je bio otprilike dug onoliko koliko je visok Empajer stejt bilding.
- Najveća nuklearna bomba ikada napravljena, bomba „Car” je učinila štetu u radijusu od otprilike 1.000 km.
- Najkraći rat odigrao se 1896. godine između Engleske i Zanzibara. Završio se tako što se Zanzibar predao nakon 38 minuta.

Luka Bojčić IV/3

Jezičke zavrslame

Turcizmi

Turcizmi su reči turskog porekla, veoma su česti u našem jeziku.

Primeri turcizama su iz „Proklete avlije” Ive Andrića:

Avlija – kućno dvorište ograđeno zidom; velika bela marama kojom žene pokrivaju lice.

Amidža – stric; član porodice, prema islamskom učenju, amidža je za tu osobu mahrem po krvnom srodstvu, što znači da ta osoba ne sme stupiti u brak sa amidžom.

Vilajet – pokrajina, provincija, teritorija jednog valije.

Valija – guverner jedne pokrajine (vilajeta) u turskoj carevini.

Galera/Galija – srednjovekovna lađa na kojoj su obično veslali robijaši.

Dilber – ljubljenik, miljenik, neko ko je lep i zanosan.

Din – vera, verozakon. (Dina mi! Vere mi!)

Zejtin – ulje

Zembilj – torba posebnog oblika, napravljena od kože ili ispletana od trske.

Jatak – ležaj, postelja; onaj ko skriva hajduke i odmetnike od vlasti.

Kadija – sudija u muslimanskom svetu, koji sudi prema šariji, islamskom verskom zakonu (šerijatski sudija).

Kanidžik – vratašca, sporedna mala vrata na ulicu, baštu ili na dvorište.

Karadžoz – predstava (igra) sa obojenim figurama od tanke kože, koje na platnu pokreće glumac pomoću konca, pokrete figura prati glas iza platna.

Mahala – deo grada ili sela, gradska četvrt u čijem centru se nalazi džamija.

Mušterija – kupac, klijent; onaj koji nešto želi.

Odžak – dimnjak

Protokol – tačno utvrđeni postupci prilikom nekog zvaničnog skupa.

Saransak – beli luk

Saransaklija – kad se neko oseća na beli luk.

Sevap – dobro delo koje zasluđuje Božju nagradu.

Turbe – mauzolej, natkrivena grobnica.

Ćebe – grubo izgrađeni debeli vuneni pokrivač.

Hazna – blagajna

Čardak – velika prostorija na spratu istočnjačke kuće sa izbočenim delom prema ulici.

Preporučujemo

„Lovac na zmajeve” *Haled Hoseini*

„Lovac na zmajeve” je dirljiva i potresna priča o prijateljstvu, odanosti i izdaji. Životi dvojice dečaka, sina gazde i jednog običnog sluga, usko su povezani, učvršćeni prijateljstvom i požrtvovanošću. Dvojica dečaka dele sve tajne, želje i strahove, sve vreme provode zajedno bez obzira na razlike među njima. Ipak, jednog dana, borba zmajeva, događaj kome se raduju sva deca u Avganistanu, obojici će im promeniti život, zauvek. Jedan je ostao veran prijatelj do kraja, a

drugi je izdao druga, ostavivši ga samog kada mu je bio najviše potreban.

Kasnije, kad odrastu, neke tajne će isplivati na površinu, jedan od njih će izgubiti život, a drugi će shvatiti koliko mu je njihovo prijateljstvo bilo važno i koliko su obojica izgubili tog dana kada su zmajevi leteli avganistanskim nebom.

Roman je neverovatna priča o odrastanju u ratnom Avganistanu, pod bombama i pušcanim hicima, i o ljudima koji, bez obzira na

sve, znaju da vole do poslednjeg daha.

Ana Macanović IV/2

„Sto godina samoće” *Gabrijel Garsija Markes*

Roman „Sto godina samoće” smatra se remek-delom hispanoameričke i svetske književnosti. „Sto godina samoće” je epopeja o osnivanju, usponu i padu jednog malog, zabačenog, latinoameričkog mesta i jedne porodične loze; biografija jedne šarolike porodice, prožeta fantastičnim i realnim, uzvišenim i prizemnim, ljubavlju i mržnjom.

U ovom romanu muškarci su opsednuti vojevanjem, alhemijom, neobičnim poduhvatima, javnim ženama, dok se njihove žene bore protiv destrukcije i jada koji ostaje iza njihovih muževa. Sudbine glavnih likova se često ponavljaju, a isti je slučaj i sa njihovim imenima, što unosi

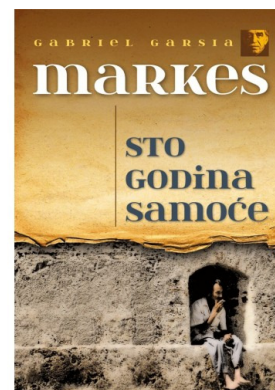
konfuziju i tako dodatno povezuje likove i njihove sudbine.

Ipak, iako su im životi isprepleteni i neretko uzbudljivi, iako u svakom trenutku imaju nekoga kraj sebe, bila to žena, ljubavnica, dete ili tašta, svako od njih je, što i jeste najveći paradoks u romanu, celog života usamljen na svoj način.

Selo koje je porodica Buendia osnovala, Makondo, proživljava uzbudljivih 100 godina sa svojim stanovnicima, prelazi put od zabačenog mestašceta do naprednog sela, zatim do centra bananske kompanije, da bi se, na kraju, ponovo vratilo na početak, zaboravljeno i skoro potpuno napušteno. I sama porodica Buendia proživljava uspone i

padove, bori sa se raznim problemima, uključujući i rat, dolazak velikih kompanija i epski masakr u koji niko nikad nije zaista poverovao. Na kraju, smrt polako razjeda porodicu i ostavlja samo par članova skoro same u Makondu, na početku nekog novog puta...

Ana Macanović IV/2

Retrospektiva

Kratkometražni film „Da vrisak ne postane tišina”

Pored brojnih tema (sadržaja) obuhvaćenih KAŠ programom, kontinuirano se bavimo temom „Ljudska prava” u okviru koje učenici realizuju brojne ideje inicirane nastavnim planom i programom društvenih predmeta.

Osnovni ciljevi ovih aktivnosti jesu edukovanje učenika o funkciji i značaju osnovnih ljudskih i građanskih prava i sloboda, zatim razvoj lične odgovornosti i sposobnosti zaštite kako svojih, tako i tuđih prava i sloboda, kao i propagiranje i afirmacija tolerancije i razumevanja.

Prvi proizvod ovih aktivnosti bio je afirmativni kratkometražni film koji se bavi rodnom diskriminacijom, odnosno nasiljem nad ženama. Sa osnovnom porukom „Reaguj!” (protiv nasilja nad ženama) i upečatljivom amaterskom (srednjoškolskom) scenskom dramatizacijom, film afirmiše građanski aktivizam i proziva svest i savest svakog građanina.

Dvominutni film montiran je od 900 fotografija, koje su strpljivo i planski sačinili sami učenici, sa obe strane objektiva. Kompletanu realizaciju filma (ideja, scenario, scenografija, montaža) načinili su učenici četvrtog razreda.

Realizator filma (scenario, fotografija i monataža) je Nemanja Maraš, a glavni akteri su Mina Petrović i Damjan Jovanović.

Nakon uspešne „zatvorene” premijerne projekcije filma u ART kabinetu, pomenuti učenici promovisali su prvi KAŠ film i na televizijama SOS kanal, B92 i FOX.

Elektronski časopis učenika Gimnazije „Ruđer Bošković”
GRAĐANIN SVETA

Redakcija:

Ana Macanović (IV/2), Nevena Marković (IV/2), Jovana Bošković (IV/3), Milana Pejnović (II/3), Luka Bojčić (IV/3), Đorđe Petrović (IV/3), Danilo Plavšin (IV/2), Luka Nikolić (II/3), Dušan Šuša (II/3).

Lektor: Katarina Urošević (profesor srpskog jezika i književnosti)

Koordinator: Srđan Barišić (profesor sociologije)

Kontakt: srdjan.barisic@boskovic.edu.rs

GIMNAZIJA SA DOMOM UČENIKA „RUĐER BOŠKOVIĆ”

Kneza Višeslava 17, 11000 Beograd

Telefon: 011/ 35 444 17

www.osboskovic.edu.rs

